

УДК 331.556.4

**МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

**INTERNATIONAL LABOR MIGRATION AS A TREND IN THE
DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UKRAINE**

Канд. екон. наук В.Ю. Нестеренко, В.С. Бабій

Харківський національний автомобільно-дорожній університет (м.Харків)

V.Yu. Nesterenko, PhD (Economics), V.S. Babiy

Kharkov National Automobile and Highway University (Kharkiv)

Останніми роками економіка України характеризується значним зростанням обсягів трудової міграції працездатного населення. Військові дії в нашій країні ще більше активізували цей процес у розрізі виїзду за межі країни великої кількості жінок працездатного віку. Виїзд трудових ресурсів до інших країн, відомий як «трудова еміграція», має негативні наслідки для економіки країни, яка втрачає свої робочі ресурси. Проаналізуємо ці наслідки більш докладно.

Втрата робочої сили. Одним з основних негативних наслідків трудової еміграції є втрата досвідчених і кваліфікованих працівників. Коли кваліфіковані кадри їдуть за кордон, це може призвести до нестачі фахівців у різних галузях економіки, що може негативно впливати на продуктивність і конкурентоспроможність країни.

Втрата інвестицій у людський капітал. Навчання та розвиток кваліфікованих працівників вимагають значних інвестицій у людський капітал. Коли ці працівники емігрують, країна втрачає вкладення, зроблені в їхню освіту та професійний розвиток, що може уповільнити інновації та розвиток нових технологій.

Демографічні наслідки. Якщо трудова еміграція зачіпає основну працездатну частину населення, це може вплинути на демографічну ситуацію країни. Втрата молодих та працездатних людей може призвести до старіння населення та нерівномірного співвідношення між працюючими та пенсіонерами. Це може чинити тиск на системи соціального забезпечення та збільшити витрати на пенсії та медичне обслуговування.

Залежність від грошових переказів. Якщо трудова еміграція є значною, то країна може залежати від грошових переказів, які відправляються іммігрантами до своїх родин. Це може призвести до нерівномірного розвитку економіки та недостатнього внутрішнього попиту, оскільки

значна частина доходів мігрантів може залишати країну.

Відтік «мізків». Трудова еміграція може призвести до відтоку висококваліфікованих кадрів, що називається «відтоком мізків». Це означає, що країна втрачає інтелектуальний потенціал та експертів, які могли б сприяти інноваціям та розвитку країни.

Управління цими негативними наслідками вимагає розробки відповідних політик та заходів для утримання та залучення талановитих працівників, інвестицій у освіту та підтримки розвитку місцевих ресурсів.

Однак, виїзд трудових ресурсів до інших країн також може мати позитивні наслідки для економіки країни, яка надсилає своїх робочих ресурсів. Серед них можна виокремити наступні.

Грошові перекази. Мігранти, які працюють за кордоном, відправляють грошові перекази до своєї країни походження. Ці перекази є значним джерелом валютних надходжень для країни та можуть сприяти підвищенню рівня життя та скороченню бідності. Грошові перекази мігрантів можуть бути використані для інвестицій у різні сектори економіки, підтримки підприємництва та розвитку місцевих спільнот.

Зниження безробіття. Трудова еміграція може знизити рівень безробіття країни. Виїзд працівників за кордон може зменшити конкуренцію на ринку праці та створити більше вакансій для місцевих мешканців. Це може стимулювати економічне зростання та підвищити можливість зайнятості для місцевого населення.

Придбання нових навичок та досвіду. Робота за кордоном може надати мігрантам доступ до нових технологій, методів роботи та професійного досвіду. Коли вони повертаються до своєї країни, вони можуть застосувати ці навички та знання для покращення місцевих галузей та підвищення продуктивності. Це може сприяти розвитку економіки та підтримувати інновації.

Підвищення інвестицій. Мігранти, які працюють за кордоном, можуть накопичувати капітал та інвестувати у свою країну походження. Вони можуть стати джерелом фінансування для підприємництва, створення нових підприємств та інфраструктурних проектів. Це може сприяти економічному розвитку та створенню робочих місць у країні.

Передача знань та досвіду. Мігранти, які повернулися до своєї країни після роботи за кордоном, можуть передати отримані знання та досвід місцевим працівникам. Це сприяє підвищенню кваліфікації та освіти в країні відправнику, що в свою чергу може призвести до покращення продуктивності та конкурентоспроможності галузей економіки.

Однак, незважаючи на позитивні наслідки, важливо враховувати баланс між виїздом трудових ресурсів та потребами внутрішнього ринку праці, щоб уникнути небажаних наслідків, таких як втрата досвідчених кадрів чи нерівномірний розвиток економіки.

[1] Нестеренко В.Ю., Сідельнікова В.К. Міжнародна трудова міграція як визначний сучасний аспект розвитку національної економіки України. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. Харків, 2022. № 2 (29) С. 56-63.

УДК 314.87

ДЕПОПУЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

DEPOPULATION IN UKRAINE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE STATE

*допк. екон. наук Г. В. Обруч, А. В. Іванченко,
Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)*

*D. Sc. (Econ.) H. V. Obruch, A. V. Ivanchenko,
Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)*

Україна, перебуваючи сьогодні у вкрай складному становищі, гостро відчуває наростання демографічних викликів, пов'язаних із скороченням чисельності населення та депопуляцією в деяких регіонах. Чисельність населення України неухильно зменшується з початку 1990-х рр., і очікується, що ця тенденція збережеться в найближчі роки. За період 1990-2022 рр. чисельність населення за офіційними даними скоротилася на 20,5 % з 51,8 млн осіб у 1990 р. до 41,2 млн осіб у 2022 р. (рис. 1).

Наведене дозволяє дійти висновку, що скорочення населення наразі досягло критичного рівня. З початку війни в Україні понад 6,2 млн українців були змушені виїхати з країни, з яких понад 5 млн осіб переїхали до країн ЄС. При цьому понад 1,2 млн громадян України вже зареєструвалися на тимчасовий захист у країнах ЄС. Найбільша кількість українців переїхала до Польщі (3,4 млн осіб), близько 344 тис. осіб отримало візу для тимчасового проживання в Чехії. Така ситуація загрожує втратою кваліфікованих кадрів, необхідних для післявоєнного відновлення країни [2]. З огляду на це вивчення основних причин депопуляції в Україні, її наслідків та можливих шляхів вирішення цієї проблеми набуває на сьогодні стратегічно важливого значення.